

סוגיות עכשוויות באמנות המערכה

בין הקטבים

מלחמת "חרבות ברזל" ב'

מרכז דדו
לחשיבה צבאית
בין-תחומית

מאמרי הגיליון
זמינים לקריאה גם
באתר מרכז דדו

הקדמת רח"ט תוה"ד

מלחמת "חרבות ברזל" נמשכת כבר מעל שנה. זוהי המלחמה הארוכה ביותר שבה לחם צה"ל מאז מלחמת העצמאות. **מלחמה רב-זירתית**, שראשיתה במתקפת פתע רצחנית שביצעה חמאס ב-7 באוקטובר 2023, והמשכה בתמרון קרקעי ברצועת עזה, במאמצי סיכול טרור באיו"ש, בקרב הגנה בגבול הצפון שהפך באחרונה למתקפה רב-זרועית הכוללת תקיפות עצימות באש מנגד ותמרון קרקעי, וכן עימות ישיר עם איראן ושלוחותיה, לצד פעולות חשאיות בזירות נוספות.

המלחמה, יש לומר **ביושר המקצועי** המתחייב ומתוך תחושת **אחריות**, נפתחה **בכישלון קשה** של צה"ל לעמוד במשימת ההגנה בדרום. היושר והאחריות מחייבים אותנו להביט נכוחה ולהסביר לעצמנו כיצד זה קרה, הן בהיבטי **תפיסת הביטחון**, הן בהיבטי **המודיעין**, הן בהיבטי **תפיסת ההגנה והפעלת הכוח** ובהיבט המקצועי, של **תורת הלחימה**. אבל לאחר מכן צה"ל התעשת, וכוחותיו יצאו להתקפה בכלל הזירות ובכלל המאמצים ורשמו הישגים מרשימים. אחד המאמצים המשמעותיים הוא **מאמץ הלמידה**, שכן **בתחרות הלמידה עלינו להיות תמיד לפני האויב**, להשתנות ולהתאים את מערכינו לפני הסיבוב, ובאופן שיפתיע את האויב, ייצר פער ויתרון עליו, ויאפשר לנו לפגוע בו, לסכל את תוכניותיו ולייאש אותו מלפעול כנגד ישראל.

גנרל חיל הנחתים האמריקני, ג'יימס מאטיס, כתב בשעתו כי מאחר ששדה הקרב אינו סולח על שגיאות, **"כל מפקד שטוען כי 'הוא עסוק מדי מכדי לקרוא' הולך למלא שקים בגופות חייליו, תוך שהוא לומד לפקד בדרך הקשה"**. "עסוק מדי בכדי לקרוא", פירושו עסוק מדי ללמוד. הטיפש לומד מניסיונו שלו, **החכם - מניסיונם של אחרים**.

הדברים נכתבים ערב יום הכיפורים תשפ"ה, 51 שנים לאחר מלחמה שהייתה גם היא רב-זירתית, שראשיתה במתקפת פתע. **במלחמת יום הכיפורים** הצליח צה"ל כעבור ימים ספורים לבלום את האויב, להדוף אותו, ובהמשך להתארגן למתקפת נגד שהביאה את כוחותיו לסיפה של הכרעת הצבא המצרי ולמרחק 40 קילומטרים מדמשק. 51 שנים עברו וצה"ל מצוי במלחמה קשה מול אויבים שונים במהותם ובצורתם. אויבים שבנו עצמם במנעד שבין צבאות סדירים לבין ארגוני טרור, שהציבו את היכולת לפגוע בעורף האזרחי של ישראל, בין באש ובין בפשיטות, כיעד

המרכזי שלהם, ואיומים ישירים קיימים גם בטווחי המעגל השני והשלישי, ובראש ובראשונה איראן, שהיא ראשית הצירים. ועדיין נוכח העובדה שיש **נקודות זמיון בין המלחמות**, עלינו לשאול את עצמנו **האם למדנו היטב את לקחיה**, והאם הזמן השכיח מאיתנו אמיתות יסוד שלמדנו מכשלי צה"ל ומהצלחותיו במהלכה.

המלחמה מעלה **שאלות בתחום בניין הכוח והפעלתו**, כמו גם על **תפיסת הביטחון של ישראל ותקפותה** – סוגיות שהיו **בלב העיסוק של צה"ל** בכלל; **המטכ"ל, חטיבת תוה"ד** (תורה, הערכה והדרכה) **ומרכז דדו** בפרט. היום, כשנה מפרוץ המלחמה, ניכר כמה חשובה לצה"ל היכולת להוציא לפועל תמרון יבשתי משולב, רב-חילי ורב-זרועי, שכן מאמצי האש מנגד לבדם לא יספיקו. ועם זאת, הצלחת צה"ל בחזית הצפון להוציא לפועל מהלומות אש (אווירית בעיקרה) קטלניות שפגעו קשות בחיבאללה, בבכיריו, בפעיליו ובמערכים חיוניים, מוכיחה כי השקעה ביכולות האש המדויקת נשאה פרי. כך גם ביכולת האש לעטוף ולתמוך את הכוחות המתמרנים, תחילה ברצועת עזה, ועתה בלבנון. לצד יכולות האש המרשימות נדרש לשמר ולשפר את כשירות כוחות היבשה, בסדיר ובמילואים.

בגיליון זה של כתב העת יש מאמרים העוסקים במה **שעלינו ללמוד ממלחמה זו, ובלקחים שיש ללמוד ממלחמות קודמות**, מאמרים שעוסקים **בתפיסת הביטחון וברלוונטיות שלה**, בשאלות כמו **מלחמה ארוכה ומשמעויותיה**, הדרך **להכרעת צבאות טרור וסקירות ספרות שממליצות על ספרים בנושא**. כולם נושאים **במוקד העשייה והשיח בצה"ל**. ישנה חשיבות רבה **לדיון פתוח, ענייני וביקורתי** בסוגיות המרכזיות העומדות על סדר היום הצבאי והביטחוני של מדינת ישראל, חשיבות שקיבלה המחשה נוספת נוכח המלחמה. עלינו להוסיף וללמוד, שכן **הלימוד והעמקה בלקחים שכבר עולים מהלחימה הוא תהליך חיוני להצלחת צה"ל במהלכה**. כמאמר המשנה במסכת אבות, **"לא עליך המלאכה לגמור, ואין אתה בן חורין להיבטל ממנה"**.

נזכור את **הנופלים**, נייחל לשוב **החטופים** ונמשיך במשימה עד **לניצחון** בכלל הזירות.

תא"ל נדב לוטן

ראש חטיבת תוה"ד

תשרי תשפ"ה

אוקטובר 2024